

SLOVO A SLOVESNOST

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka
založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem
ročník 67 číslo 4

A journal for the theory of language and language cultivation
founded in 1935 by the Prague Linguistic Circle
volume 67 number 4

Vedoucí redaktor/ Editor-in-Chief: Jan Kořenský

Redakční rada/ Editorial Board: Tilman Berger, Neil Bermel, Mirek Čejka, František Daneš, Juraj Dolník, Jana Hoffmannová, Ján Horecký, Petr Karlík, Miroslav Komárek, Alena Macurová, Olga Müllerová, Jiří Nekvapil, Pavel Novák, Karel Oliva, Patrick Sériot, Petr Sgall, Ludmila Uhlířová

Výkonný redaktor/ Editorial Assistant: Petr Kaderka

Redaktorka anglických textů/ English Language Editor: Tamah Sherman

Vydává Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky/ Published by the Czech Language Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic

Redakce/Address: Letenská 4, 118 51 Praha 1, Czech Republic, tel. (+420) 226 228 041

Vychází čtyřikrát do roka/ Published quarterly

Toto číslo vyšlo v listopadu 2006/ This issue was published in November 2006

SLOVO A SLOVESNOST je citováno v Bibliografii Językoznawstwa Slawistycznego, Bibliografii české lingvistiky, Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

SLOVO A SLOVESNOST is cited in Bibliografia Językoznawstwa Slawistycznego [Slavic Linguistics Bibliography], Bibliografie české lingvistiky [Czech Linguistics Bibliography], Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

Informace o předplatném podá a objednávky přijímá redakce Slova a slovesnosti a výhradní distributor firma MYRIS TRADE, s. r. o., P. O. Box 2, 142 01 Praha 4, tel. 234 035 200, fax: 234 035 207. Další distributorské firmy nejsou oprávněny titul v ČR šířit. Cena předplatného pro české předplatitele: 280 Kč. Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha, čj. nov 6204/97 ze dne 1. 4. 1997. – Reg. č. MK ČR E 559.

Zahraniční předplatné vyřizuje výhradně firma Kubon & Sagner. Objednávky vyřizované jinými firmami nejsou v souladu se smluvními vztahy vydavatele a jsou šířeny nelegálně.

All foreign orders are processed exclusively by the agency: Kubon & Sagner, Buch Export-Import GmbH, D-80328, München, BRD, fax: 004954218-218. Foreign orders processed by other subscription agencies are not in compliance with the agreement between the publisher and the above mentioned agency and are distributed illegally.

Toto číslo je v prodeji v knihkupectví Fišer FF UK, nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 222 319 516, v prodejně Academia, Národní tř. 7, 110 00 Praha 1, tel. 224 229 649, Václavské nám. 34, 110 00 Praha 1, tel. 224 223 511, nebo Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel. 224 814 621.

Sazba: Marcela Hladíková. Tiskne Bartůněk, Rumunská 36, 120 00 Praha 2.

© Ústav pro jazyk český AV ČR

OBSAH/CONTENTS

- Pavel Jiráček*: Rytmus českého lyrického verše v psychosémantických experimentech 243–261
The rhythm of Czech lyric verse in psychosemantic experiments
Le rythme du vers lyrique tchèque dans les expériences psychosémantiques

R o z h l e d y / D i s c u s s i o n

- Eva Hajičová – Věra Schmieđtová*: Standardní čeština a korpus 262–266
Standard Czech and the corpus
- František Čermák – Petr Sgall – Petr Vybíral*: K diskusi o standardní a „spisovné“ češtině 267–282
On the discussion of standard and “literary” Czech

R e c e n z e / B o o k r e v i e w s

- Vladimír Skalička: Souborné dílo, 3. díl (1964–1994): Dodatky: Bibliografie (*Ivo Vasiljev*) 283–286
- Yaron Matras – Peter Bakker (eds.): The Mixed Language Debate: Theoretical and Empirical Advances (*Marián Sloboda*) 286–293
- François Grin: Language Policy Evaluation and the European Charter for Regional or Minority Languages (*Vít Dovalil*) 294–302
- Pavol Žigo – Milan Majtán (eds.): Vlastné meno v komunikácii: 15. slovenská onomastická konferencia, Bratislava 6.–7. septembra 2002: Zborník referátov (*Milan Harvalík*) 302–309
- Peter Ladefoged: Phonetic Data Analysis: An Introduction to Fieldwork and Instrumental Techniques (*Martin Havlík*) 309–312

K r o n i k a / C h r o n i c l e s

- Zpráva o činnosti PLK za období 1999/2000 – 2004/2005 (*Tomáš Hoskovec*) 313–316
- Indiánské jazyky Latinské Ameriky v texaském Austinu (*Lenka Zajícová*) 317–320

Rythmus českého lyrického verše v psychosémantických experimentech

PAVEL JIRÁČEK

The rhythm of Czech lyric verse in psychosemantic experiments

ABSTRACT: The empirical basis of this article is a part of extensive psychosemantic research involving more than 3000 speakers. The first section attempts to objectivize the relationship between a word's communicative dynamism and its acoustic accentuation. Using psychosemantic methods, it is shown that a word which is communicatively dynamic is always additionally perceived by the subjects as accentuated acoustically. Further psychosemantic experiments monitor the influence of rhythmic quality on the process of the phonic line of the verse. The intuitive base for determining the rhythmic quality of words in lyrical representation is also noted. In lyrical theory, the emotive-value (rhythmic) logic of lyrical representation is nearly lacking in scientific reflection. The third section presents the results of research on the rhythmic quality of Czech phonemes, employing Roman Jakobson's definition and Lakoff and Johnson's concept of metaphor. Among 400 Czech speakers, the Czech phonemes are value-polarized in a psychosemantic field of space-oriented metaphors and distinctive opposites. These findings are then applied to experiments tracing the influence of the rhythmic qualities of phonemes on the phonic line of verse and revealing the parallel existence of rhythmic qualities of words and syllables in the acoustic accentuation of the phonic line of verse.

Key words: rhythm, Czech lyric verse, psychosemantic experiments, communicative dynamism, phonic line of verse

Klíčová slova: rytmus, český lyrický verš, psychosémantické experimenty, výpovědní dynamičnost, fonická linie verše

RÉSUMÉ

Le rythme du vers lyrique tchèque dans les expériences psychosémantiques

La base empirique de cet article fait partie d'une recherche psychosémantique, au cours de laquelle on a interrogé plus de 3000 locuteurs tchèques. Dans la première partie, l'auteur cherche à objectiver le rapport entre le dynamisme énonciatif du mot et son accentuation phonique. À l'aide de la méthode psychosémantique, il montre que chaque mot énonciativement dynamique est toujours évalué comme phoniquement accentué. Les autres expériences psychosémantiques suivent l'influence des qualités rythmiques des mots sur le déroulement vertical de la ligne phonique du vers, en même temps l'auteur signale la base intuitive de l'évaluation de la qualité rythmique des mots dans l'idée lyrique. La théorie de la poésie lyrique ne concentre pas son attention sur la recherche de la logique émotive-axiologique (rythmique) de l'idée lyrique. Dans la troisième partie de son article, l'auteur publie les résultats de sa recherche des qualités rythmiques des phonèmes tchèques. Il s'appuie sur les constatations de Roman Jakobson et sur la conception de la métaphore de Lakoff et de Johnson pour pouvoir, à partir de 400 locuteurs tchèques, polariser axiologiquement les phonèmes tchèques dans le champs psychosémantique des métaphores et des oppositions phonologiques. Ces constatations scientifiques sont à la fin appliquées à des expériences qui suivent l'influence des qualités rythmiques des phonèmes à la ligne phonique du vers, et qui ont découvert l'existence parallèle des qualités rythmiques des mots et des syllabes dans l'accentuation phonique de la ligne phonique du vers.

*Ústav české literatury a literární vědy FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1*

Eva Hajičová – Věra Schmiedtová

Standardní čeština a korpus

Standard Czech and the corpus

ABSTRACT: The use of Common Czech in the media is continually growing, and it is quite natural that issues of the standard norm are discussed in Czech linguistic journals. Since the time of Vilém Mathesius, linguists have been aware that the norm of Standard Czech or its codification has moved unduly far from everyday usage. This makes it urgently necessary to pay systematic attention to colloquial usage and to recognize the existence of a transitional zone of oscillation between Standard and Common Czech. The present growth of computer-accessible language resources makes it possible to base the studies on larger sets of data, but conclusions should not be drawn without appropriate regard to the findings presented in contributions based on data from spoken language.

Key words: Standard Czech, Common Czech, Czech National Corpus

Klíčová slova: standardní čeština, obecná čeština, Český národní korpus

*Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
<hajicova@ufal.mff.cuni.cz>*

*Ústav Českého národního korpusu FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
<vera.schmiedtova@ff.cuni.cz>*

František Čermák – Petr Sgall – Petr Vybíral

K diskusi o standardní a „spisovné“ češtině

On the discussion of standard and “literary” Czech

ABSTRACT: Admitting that certain mistakes in their paper (Čermák, Sgall and Vybíral 2005) have to be corrected, the authors claim that one of the main issues relevant to the present discussion concerns the difference between a book and a short paper which necessarily includes quotations from other writings; these should not be ignored, and the results of the research conducted up until now should be reflected. The present paper then argues that some of the old arguments are still valid and that the concept of a standard and its variants is to be understood taking into account a transitional zone between the standard and everyday spoken usage. The older traditions of prescriptive linguistics still have not been overcome by functional approaches, especially in school education.

Key words: Standard, variation, spoken usage, prescription, functional approach

Klíčová slova: standard, variace, mluvený úzus, preskripce, funkční přístup

*Ústav Českého národního korpusu FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
<frantisek.cermak@ff.cuni.cz>*

*Centrum počítačnické lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
<sgall@ufal.ms.mff.cuni.cz>*

*Redakce zpravodajství České televize
Kavčí hory, 140 70 Praha 4
<petr.vybiral@czech-tv.cz>*